

Received: 04-06-2024

Revised: 29-08-2024

Accepted: 11-09-2024

การศึกษาสภาพบริบทและการตั้งถิ่นฐานของเกษตรกรในพื้นที่โครงการอ่างเก็บน้ำ
คลองหลวงรัชชโลทร อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดชลบุรี

Assessment of the Economic and Social of Farmers in the Area of the Khlong Luang
Rachalothorn Reservoir Project in Chon Buri Province

เพชร ทวีวงศ์^{*1}

Pech Taveevong

taveevong@hotmail.comพลสรานู สราญรมย์¹

Ponsaran Saranrom

ponsaran.sar@stou.ac.thเจนณรงค์ เทียนสว่าง¹

Janenarong Tiensawang

janenarong.tie@stou.ac.thจรรยา สิงห์คำ¹

Junya Singkham

junya_28@hotmail.comศิริลักษณ์ นามวงศ์¹

Siriluck Namwong

siriluck.nam@stou.ac.thณัฐ รัตนเจริญ¹

Narat Rattanacharoen

narat.rat@stou.ac.thสุทธิพงษ์ หนูหน่าย²

Suthipong Noonai

suttipong.noonai@gmail.com^{*}Corresponding Author¹ สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

School of Agriculture and Cooperative, Sukhothai Thammathirat Open University

² ส่วนเศรษฐกิจสังคมและประเมินผลโครงการ สำนักบริหารโครงการ กรมชลประทาน

Social Economics and Project Evaluation Division, Bureau of Project Management, Royal Irrigation Department

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้วัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) บริบทและการตั้งถิ่นฐานของครัวเรือนในพื้นที่รับประโยชน์ของโครงการฯ 2) สภาพการเกษตร ปศุสัตว์ และประมงของครัวเรือนในพื้นที่รับประโยชน์ของโครงการฯ 3) ความเป็นประโยชน์ของโครงการฯ และข้อเสนอแนะของครัวเรือนในพื้นที่รับประโยชน์ของโครงการฯ

การศึกษาค้นคว้านี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจประชากรที่ศึกษา คือ ครัวเรือนในพื้นที่โครงการอ่างเก็บน้ำคลองหลวง รัชชโลธร อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดชลบุรี จำนวน 59,128 ครัวเรือน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีจุดมุ่งหมาย โดยส่วนเศรษฐกิจสังคมและประเมินผลโครงการเป็นผู้ออกแบบการสุ่มตัวอย่าง จำนวน 211 ครัวเรือน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 48.8 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 57.86 ปี ร้อยละ 42.7 มีสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน 3-4 คน ร้อยละ 41.7 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มีรายได้จากการขายผลผลิตเกษตรในเขตพื้นที่ชลประทานเฉลี่ย 198,291.79 บาทต่อปี มีการใช้ที่ดินเป็นที่อยู่อาศัยเฉลี่ย 2.04 ไร่ ร้อยละ 85.3 มีที่ดินเป็นที่ของตนเองที่เป็นโฉนด และใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรเฉลี่ย 21.00 ไร่ 2) ครัวเรือนเกษตรกรปลูกข้าวนาปีในเดือนเมษายน และเก็บเกี่ยวในเดือนสิงหาคม มีพื้นที่ปลูกเฉลี่ย 21.76 ไร่ ได้รับความเสียหายเฉลี่ย 9.04 ไร่ ได้รับผลผลิตเฉลี่ย 593.65 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี มีต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 4,110.45 บาทต่อไร่ และจำหน่ายให้กับโรงสีภายในชุมชนราคาเฉลี่ย 8.19 บาทต่อกิโลกรัม สำหรับสภาพการทำปศุสัตว์และการเลี้ยงสัตว์น้ำของครัวเรือน พบว่า ร้อยละ 26.50 เลี้ยงไว้เพื่อการขาย และ 3) ความเป็นประโยชน์ของโครงการฯ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีข้อเสนอให้ภาครัฐจัดหาแหล่งทุน แหล่งรับซื้อผลผลิต และการประกันราคาผลผลิตทางการเกษตร รวมถึงเสนอให้ปล่อยน้ำให้เพียงพอต่อการใช้จริง

คำสำคัญ: การตั้งถิ่นฐาน, อ่างเก็บน้ำคลองหลวงรัชชโลธร, ข้าวนาปี

Abstract

The study aimed to 1) examine the context and settlement patterns of households within the project's beneficiary area 2) examine the conditions of agriculture, livestock, and fisheries in the beneficiary area of the project and 3) study the benefits of the project and the recommendations made by households in the project's beneficiary area.

This study is a survey research. The population studied consisted of households in the Khlong Luang Ratchalothorn Reservoir Project, a royal initiative in Chon Buri Province, totaling 59,128 households. A purposive sampling method was used, with the Socio-Economic and Project Evaluation Division selecting 211 households as the sample group. Data were collected using a questionnaire and analyzed using descriptive statistics.

The research findings revealed that 48.8% of the respondents were male, with an average age of 57.86 years. 42.7% of households had 3-4 members, and 41.7% had completed Grade 4 of primary education. The average annual income from selling agricultural products in the irrigated area was 198,291.79 THB, with an average residential land area of 2.04 rai, while 85.3% owned their land with a title deed. The average agricultural land area was 21.00 rai. Farmers planted in season rice in April and harvested in August, with an average cultivated area of 21.76 rai, but suffered an average loss of 9.04 rai. The average yield was 593.65 kg per rai per year, with production costs averaging 4,110.45 THB per rai, and rice was sold to local mills at an average price of 8.19 THB per kg. Regarding livestock and aquaculture, 26.5% of households raised animals for sale. 3) The study also found that the overall usefulness of the project was rated at a high level. Respondents suggested that the government provide funding sources, markets for agricultural products, and price guarantees, along with ensuring an adequate water supply for actual usage.

Keywords: Settlement, Khlong Luang Rachalothorn Reservoir, In Season Rice

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (Office of the National Water Resources, 2023) รายงานว่าการใช้น้ำเพื่อการเกษตรกรรมในประเทศไทย มีความต้องการน้ำสูงสุดร้อยละ 75 ของปริมาณน้ำความต้องการน้ำทั้งประเทศ (147,749 ล้านลูกบาศก์เมตร) การใช้น้ำประปาจากทรัพยากรน้ำจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทยมีรายได้จากภาคเกษตรกรรม อย่างไรก็ตามการใช้น้ำของเกษตรกรยังคงไม่เพียงพอต่อความต้องการในทุกปี ภาครัฐจึงได้มีการสร้างแหล่งน้ำในการกักเก็บฝนทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ เพื่อการเกษตรและสาธารณสุขในแต่ละพื้นที่ เช่น อ่างเก็บน้ำ ลำธาร ห้วย หนอง คลอง และบึง เป็นต้น โดยมีเป้าหมายในการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรและสาธารณสุขให้เกิดประสิทธิภาพและความคุ้มค่ามากที่สุด

โครงการอ่างเก็บน้ำคลองหลวง รัชชโลธร อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดชลบุรี เป็นหนึ่งในแหล่งน้ำที่สำคัญที่ถูกสร้างขึ้นตามพระราชดำริใน พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร โดยโครงการนี้เป็นส่วนหนึ่งในโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ บางปะกงตอนบนและสาขา เพื่อให้มีแหล่งน้ำเพียงพอสำหรับการเกษตร การอุปโภคและบริโภค รวมถึงช่วยป้องกันและบรรเทาอุทกภัยในพื้นที่ ตลอดจนเป็นแหล่งน้ำในการสนับสนุนการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรมในบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยอ่างเก็บน้ำคลองหลวง รัชชโลธร สามารถกักเก็บน้ำได้ 98 ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งมีพื้นที่การเกษตรของประชาชนได้รับประโยชน์ใน 2 อำเภอ คือ อำเภอกะฉัง และอำเภอนนทบุรี ใน 11 ตำบล มีพื้นที่รวมประมาณ 25,000 ไร่ (Thai Post, 2019)

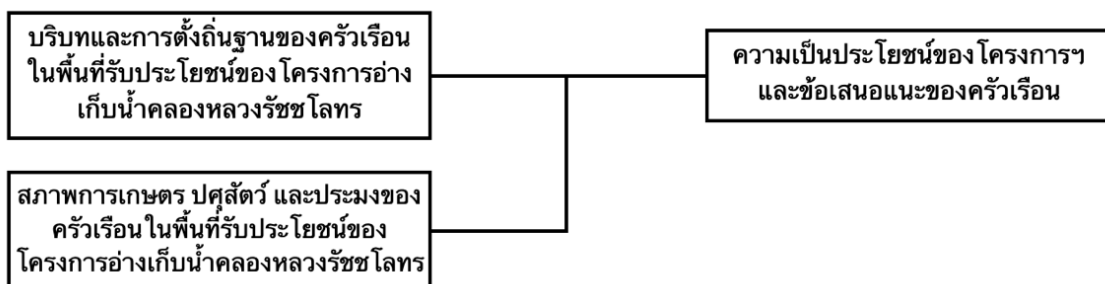
การศึกษาเพื่อสำรวจสภาพบริบทและการตั้งถิ่นฐานของเกษตรกรในพื้นที่โครงการอ่างเก็บน้ำ คลองหลวง รัชชโลทร อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดชลบุรี ปี 2566 เพื่อกำหนดแผนการพัฒนาแหล่งน้ำในลุ่มน้ำคลองหลวง มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำในลุ่มน้ำคลองหลวงให้เป็นแหล่งน้ำต้นทุนของการชลประทานในพื้นที่ที่อยู่ตอนล่างของโครงการ วัตถุประสงค์รองเพื่อประโยชน์ในการใช้แหล่งน้ำด้านการอุปโภคบริโภค และอุตสาหกรรมในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองหลวง ตลอดจนเพื่อช่วยบรรเทาปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ตอนล่าง นอกจากนี้ยังมีผลประโยชน์ด้านการประมง และการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวในอนาคต จากปัญหาและข้อจำกัดทางกายภาพเหล่านี้จึงได้เกิดโครงการศึกษาความเหมาะสมและผลกระทบสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบในการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำแห่งนี้ ซึ่งการพัฒนาแหล่งน้ำหรือการดำเนินโครงการชลประทานมักก่อให้เกิดผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อมด้านต่างๆ คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ ตลอดจนคุณค่าต่อคุณภาพชีวิตทั้งในด้านบวกและด้านลบ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาเพื่อสำรวจสภาพบริบทและการตั้งถิ่นฐานเพื่อใช้ในการวางแผนป้องกันและแก้ไขผลกระทบ และเพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงและลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมด้านลบให้น้อยที่สุดหรือหลีกเลี่ยงมิให้เกิดขึ้น และส่งเสริมผลกระทบด้านบวกต่อโครงการ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบริบทและการตั้งถิ่นฐานของครัวเรือนในพื้นที่รับประโยชน์ของโครงการฯ
2. เพื่อศึกษาสภาพการเกษตร ปศุสัตว์ และประมงของครัวเรือนในพื้นที่รับประโยชน์ของโครงการฯ
3. เพื่อศึกษาความเป็นประโยชน์ของโครงการและข้อเสนอแนะของครัวเรือนในพื้นที่รับประโยชน์ของโครงการฯ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพบริบทและการตั้งถิ่นฐานของเกษตรกรในพื้นที่โครงการอ่างเก็บน้ำคลองหลวงรัชชโลทร อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์

โครงการอ่างเก็บน้ำคลองหลวงรัชชโลทร หมายถึง โครงการอ่างเก็บน้ำคลองหลวง รัชชโลทร อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดชลบุรี เป็นโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่ ประเภทอ่างเก็บน้ำ โดยมีปริมาณน้ำกักประมาณ 98.0 ล้านลูกบาศก์เมตร สำหรับพื้นที่ชลประทาน 44,000 ไร่ โดยมีแนวเขื่อนอยู่ที่บริเวณเขานางนมที่ละติจูด 130-23'-00" เหนือ และลองจิจูด 1010-22'-40" ตะวันออก ส่วนพื้นที่ชลประทานของโครงการครอบคลุมพื้นที่ในอำเภอนันทนาค และอำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี รวมเนื้อที่ 63,750 ไร่ เท่ากับ 102 ตารางกิโลเมตร

การตั้งถิ่นฐาน หมายถึง สภาพบริบทและการตั้งถิ่นฐานของเกษตรกรในพื้นที่โครงการอ่างเก็บน้ำคลองหลวงรัชชโลทร อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดชลบุรี ในรอบปี 2566 โดยแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านสังคม คือ ขนาดเฉลี่ยของครัวเรือน เพศ

ของสมาชิกทั้งหมด อายุของสมาชิกทั้งหมด สถานการณ์ทำงานของสมาชิกในครัวเรือน และอัตราส่วนภาระของผู้ทำงาน (2) ด้านเศรษฐกิจ คือ รายได้ของครัวเรือนในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา และการถือที่ดินและการใช้ประโยชน์ที่ดินในครัวเรือน

การเกษตร ปศุสัตว์ และประมง หมายถึง สภาพการเกษตร ปศุสัตว์ และประมงในรอบปี 2566 ของครัวเรือนในพื้นที่รับประโยชน์ของโครงการฯ ประกอบด้วย สภาพการปลูกพืชอายุสั้น สภาพการปลูกพืชอายุยาว การทำปศุสัตว์ การทำประมง และการจับสัตว์น้ำของครัวเรือน

ความเป็นประโยชน์ หมายถึง ความพึงพอใจต่อความเป็นประโยชน์ของโครงการอ่างเก็บน้ำคลองหลวง รัชชโลทร หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลในทางบวก ซึ่งเกี่ยวข้องกับความสุข ความสบายใจ และความสุขต่อสภาพแวดล้อมในด้านต่าง ๆ หรือเป็นความรู้สึกที่พอใจต่อสิ่งทำให้เกิดความสุข ความสบายใจ และเป็นความรู้สึกที่บรรลุถึงความต้องการของบุคคลนั้นๆ โดยใช้มาตราส่วนการให้คะแนน 5 ระดับ ตั้งแต่ระดับความเป็นประโยชน์น้อยที่สุด (1.00 -1.50) ถึงระดับความเป็นประโยชน์มากที่สุด (4.51-5.00)

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

โครงการอ่างเก็บน้ำคลองหลวงรัชชโลทร อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดชลบุรี ได้รับข้อมูลสำหรับนำไปใช้ในการวางแผนแก้ไขผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นและพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่โครงการต่อไปในอนาคต

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพบริบทและการตั้งถิ่นฐานของเกษตรกรในพื้นที่โครงการอ่างเก็บน้ำคลองหลวง รัชชโลทร อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดชลบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ศึกษาโดยใช้แบบสอบถามเพื่อค้นหาความรู้และความจริงที่ปัญหาการวิจัยระบุโดยการแจกแจงปรากฏการณ์ที่ศึกษาตามตัวแปรที่กำหนด โดยกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครัวเรือนในพื้นที่โครงการอ่างเก็บน้ำคลองหลวง รัชชโลทร อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดชลบุรี ได้แก่ อำเภอพนสนิม 44,828 ครัวเรือน และ อำเภอกะเจันท์ 14,300 ครัวเรือน รวม 59,128 ครัวเรือน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีจุดมุ่งหมาย (Purposive sampling) โดยส่วนเศรษฐกิจสังคมและประเมินผลโครงการเป็นผู้นำหนดรายชื่อกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 211 ครัวเรือน โดยมาจากอำเภอพนสนิม 174 ครัวเรือน และ อำเภอกะเจันท์ 37 ครัวเรือน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยแบ่งคำถาม ออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาบริบทและการตั้งถิ่นฐานของครัวเรือนในพื้นที่รับประโยชน์ของโครงการฯ

ตอนที่ 2 การศึกษาสภาพการเกษตร ปศุสัตว์ และประมงของครัวเรือนในพื้นที่รับประโยชน์

ตอนที่ 3 การศึกษาความเป็นประโยชน์ของโครงการฯ และข้อเสนอแนะของครัวเรือน ในพื้นที่รับประโยชน์ของโครงการฯ โดยมีเกณฑ์ประเมิน ดังนี้

1 หมายถึง ระดับความเป็นประโยชน์น้อยที่สุด

2 หมายถึง ระดับความเป็นประโยชน์น้อย

3 หมายถึง ระดับความเป็นประโยชน์ปานกลาง

4 หมายถึง ระดับความเป็นประโยชน์มาก

5 หมายถึง ระดับความเป็นประโยชน์มากที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามจากครัวเรือนในพื้นที่โครงการอ่างเก็บน้ำคลองหลวง รัชชโลทร อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดชลบุรี จำนวน 211 ครัวเรือน ได้แก่ อำเภอพนสนิม 174 ครัวเรือน และ อำเภอกะเจันท์ 37 ครัวเรือน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การศึกษาบริบทและการตั้งถิ่นฐานของครัวเรือนในพื้นที่รับประโยชน์ของโครงการฯ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาในการวิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย

ตอนที่ 2 การศึกษาสภาพการเกษตร ปศุสัตว์ และประมงของครัวเรือนในพื้นที่รับประโยชน์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาในการวิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย

ตอนที่ 3 การศึกษาความเป็นประโยชน์ของโครงการฯ และข้อเสนอแนะของครัวเรือน ในพื้นที่รับประโยชน์ของโครงการฯ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ในการวิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแบ่งระดับคะแนนเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล ดังนี้

1.00 – 1.80 หมายถึง น้อยที่สุด

1.81 – 2.60 หมายถึง น้อย

2.61 – 3.40 หมายถึง ปานกลาง

3.41 – 4.20 หมายถึง มาก

4.21 – 5.00 หมายถึง มากที่สุด

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยโดยเรียงตามลำดับของวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการศึกษาบริบทและการตั้งถิ่นฐานของครัวเรือนในพื้นที่รับประโยชน์ของโครงการฯ มีข้อค้นพบดังนี้

1. รายละเอียดของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 48.80 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 57.86 ปี ร้อยละ 61.10 เป็นหัวหน้าครัวเรือน และร้อยละ 53.10 มีวุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษา

2. รายละเอียดของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า ร้อยละ 42.70 มีสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน 3-4 คน ร้อยละ 85.80 มีสมาชิกอายุ 15-60 ปี ร้อยละ 23.7 มีสมาชิกกำลังศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 41.7 มีสมาชิกจบการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 54.00 มีสมาชิกทำงานแล้ว 3-4 คน และร้อยละ 45.50 มีสมาชิกที่ไม่ทำงาน 1-2 คน

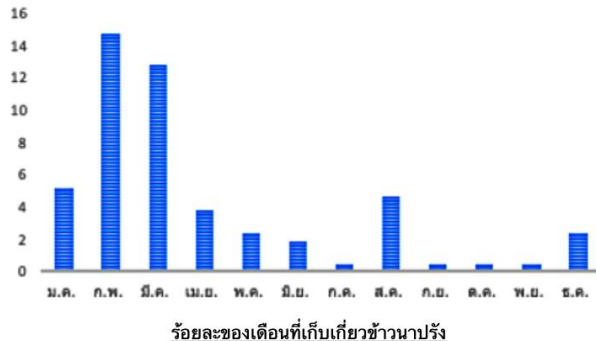
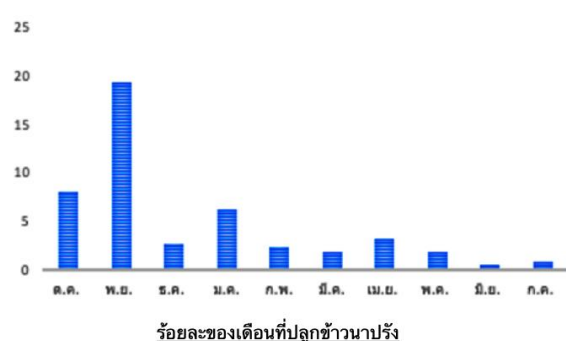
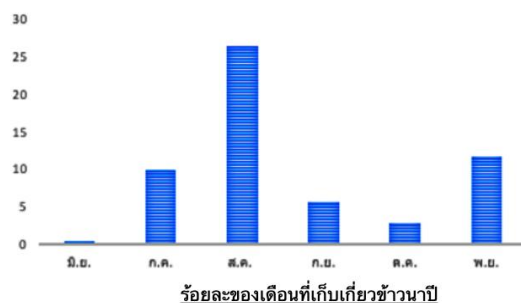
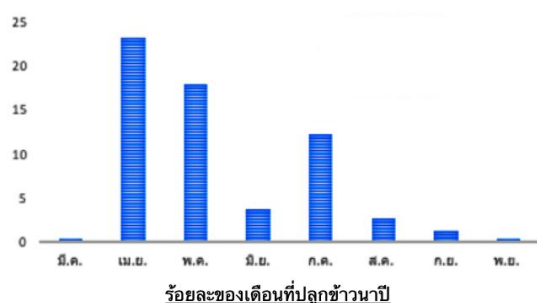
3. รายได้ของครัวเรือนในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา พบว่า ร้อยละ 63.50 ครัวเรือนมีรายได้จากการขายผลผลิตเกษตรในเขตพื้นที่ชลประทาน โดยมีรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 198,291.79 บาทต่อปี รองลงมา ร้อยละ 34.60 มีครัวเรือนมีรายได้จากการรับจ้างทั่วไป โดยมีรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 87,141.10 บาทต่อปี

4. ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินในครัวเรือน พบว่า ร้อยละ 85.30 ครัวเรือนมีลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นที่อยู่อาศัย โดยมีพื้นที่ดินเฉลี่ยอยู่ที่ 2.04 ไร่ ร้อยละ 85.30 มีลักษณะการถือครองเป็นของตนเอง ร้อยละ 78.20 มีเอกสารสิทธิ์เป็นโฉนด และราคาขายที่ดินเฉลี่ย 323,870.97 บาทต่อไร่ รองลงมา ร้อยละ 81.00 ครัวเรือนมีลักษณะการใช้ประโยชน์ ที่ดินเพื่อการเกษตรเฉลี่ยอยู่ที่ 21.00 ไร่ ร้อยละ 50.70 มีลักษณะการถือครองเป็นเช่า ร้อยละ 34.10 มีเอกสารสิทธิ์เป็นโฉนด และราคาขายที่ดินเฉลี่ย 402,592.59 บาทต่อไร่

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการศึกษาสภาพการเกษตร ปศุสัตว์ และประมงของครัวเรือน มีข้อค้นพบดังนี้

ตารางที่ 1 การปลูกข้าวนาปีและนาปรังของครัวเรือนในพื้นที่รับประโยชน์จากโครงการฯ

รายละเอียดการปลูกข้าวนาปีและนาปรัง	ข้าวนาปี	ข้าวนาปรัง
1. เนื้อที่ (ไร่)	21.76	23.29
2. พื้นที่ได้รับความเสียหาย (ไร่)	9.04	11.63
3. ผลผลิตที่ได้รับ (กิโลกรัม/ไร่)	593.65	566.52
4. สถานที่จำหน่าย (ร้อยละ)		
โรงสี	33.60	26.50
พ่อค้าคนกลาง	23.20	20.90
ขายเอง	1.90	0.00
5. ราคาขาย (บาท/กิโลกรัม)	8.19	7.800
6. ต้นทุนการผลิต (บาท/ไร่)	4,110.45	4,457.26

ภาพที่ 2 ช่วงเดือนที่ปลูกและช่วงเดือนที่เก็บเกี่ยวข้าวนาปี และ ข้าวนาปรัง

1) จากตารางที่ 1 สภาพการปลูกพืชอายุสั้น พบว่า (1) ครัวเรือนในพื้นที่รับประโยชน์จากโครงการปลูกข้าวนาปี ช่วงเดือนที่ปลูก ร้อยละ 23.20 ปลูกเดือนเมษายน รองลงมา ร้อยละ 18.00 ปลูกเดือนพฤษภาคม และร้อยละ 12.30 ปลูกเดือนกรกฎาคม ตามลำดับ ช่วงเดือนที่เก็บเกี่ยว ร้อยละ 26.50 เก็บเกี่ยวเดือนสิงหาคม รองลงมา ร้อยละ 11.80 เก็บเกี่ยวเดือนพฤศจิกายน และร้อยละ 10.00 เก็บเกี่ยวเดือนกรกฎาคม ตามลำดับ (ดังภาพที่ 2) มีเนื้อที่ปลูกข้าวนาปี เฉลี่ย 21.76 ไร่ มีพื้นที่ได้รับความเสียหาย เฉลี่ย 9.04 ไร่ โดยสาเหตุของความเสียหาย ได้แก่ พื้นที่เกิดน้ำท่วม การระบาดของศัตรูพืช และวัชพืชเกิดขึ้นเยอะ มีผลผลิตที่ได้รับ เฉลี่ย 593.65

กิโกรัม/ไร่สถานที่จำหน่าย ร้อยละ 33.60 จำหน่ายให้กับโรงสี รองลงมา ร้อยละ 23.2 จำหน่ายให้กับพ่อค้าคนกลาง ร้อยละ 3.80 มีพ่อค้ามารับซื้อหน้าแปลง และร้อยละ 1.90 นำไปจำหน่ายเอง ตามลำดับ มีราคาขายเฉลี่ย 8.19 บาท/กิโกรัม และมีต้นทุนการผลิตข้าว เฉลี่ย 4,110.45 บาท/ไร่ และ (2) ครั้วเรือนในพื้นที่รับประโยชน์จากโครงการปลูกข้าวนาปรัง ช่วงเดือนที่ปลูก ร้อยละ 19.40 ปลูกเดือนพฤศจิกายน รองลงมา ร้อยละ 8.10 ปลูกเดือนตุลาคม และร้อยละ 6.20 ปลูกเดือนมกราคม ตามลำดับ ช่วงเดือนที่เก็บเกี่ยว ร้อยละ 14.70 เก็บเกี่ยวเดือนกุมภาพันธ์ รองลงมา ร้อยละ 12.80 เก็บเกี่ยวเดือนมีนาคม และร้อยละ 5.20 เก็บเกี่ยวเดือนมกราคม ตามลำดับ (ดังภาพที่ 2) มีเนื้อที่ปลูกข้าวนาปรัง เฉลี่ย 23.29 ไร่ มีพื้นที่ได้รับความเสียหาย เฉลี่ย 11.63 ไร่ โดยสาเหตุของความเสียหาย ได้แก่ พื้นที่เกิดน้ำแล้ง และการระบาดของศัตรูพืช มีผลผลิตที่ได้รับ เฉลี่ย 566.52 กิโลกรัม/ไร่ สถานที่จำหน่าย ร้อยละ 26.50 จำหน่ายให้กับโรงสี รองลงมา ร้อยละ 20.90 จำหน่ายให้กับพ่อค้าคนกลาง และร้อยละ 2.40 มีพ่อค้ามารับซื้อหน้าแปลง ตามลำดับ มีราคาขายเฉลี่ย 7.80 บาท/กิโกรัม และมีต้นทุนการผลิตข้าว เฉลี่ย 4,457.26 บาท/ไร่

ตารางที่ 2 ชนิดพืชที่ปลูกช่วงอายุยาวของครั้วเรือนในพื้นที่รับประโยชน์ของโครงการฯ

ชนิดพืช	เนื้อที่ (ไร่)	ได้รับความเสียหาย (ไร่)	ผลผลิต (กิโกรัม/ไร่)	สถานที่จำหน่าย	ราคาขาย (บาท/กก.)	ต้นทุน (บาท/ไร่)
1. กล้วย (n=9)	1.61	1.00	853.12	พ่อค้ามารับซื้อ ตลาดนัด	13.14	3,500.00
2. มะม่วง (n=7)	2.28	3.50	410.00	พ่อค้ามารับซื้อ ตลาดนัด	15.71	2,566.67
3. มะพร้าว (n=2)	3.00	-	600.00	ส่งร้านค้าประจำ	15.00	1,210.00
4. ขนุน (n=2)	1.25	-	525.00	พ่อค้ามารับซื้อ ตลาดนัด	9.00	1,750.00
5. ไข่ (n=2)	1.00	-	1,500.00	พ่อค้ามารับซื้อ	10.00	5,500.00
6. ยูคาลิปตัส (n=2)	12.50	-	1,600.00	พ่อค้ามารับซื้อ ส่งบริษัท	1.20	2,500.00
7. ปาล์ม (n=2)	7.00	-	1,350.00	พ่อค้ามารับซื้อ	5.00	2,000.00
8. ละมุด (n=1)	0.2	-	40.00	พ่อค้ามารับซื้อ	25.00	1,000.00

2) จากตารางที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการปลูกพืชช่วงอายุยาวของครั้วเรือนในพื้นที่รับประโยชน์ของโครงการฯ ได้แก่ (1) กล้วย พบว่า ครั้วเรือนในพื้นที่ปลูกกล้วย มีเนื้อที่ปลูกเฉลี่ย 1.61 ไร่ มีพื้นที่ได้รับความเสียหาย 1.00 ไร่ เนื่องจากพื้นที่น้ำท่วม ทำให้รากเน่า มีผลผลิตที่ได้รับเฉลี่ย 853.12 กิโลกรัม/ไร่ โดยมีพ่อค้าเข้ามารับซื้อหน้าแปลง และจำหน่ายที่ตลาดนัด มีราคาขายเฉลี่ย 13.14 บาท/กิโกรัม โดยมีต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 3,500.00 บาท/ไร่ (2) มะม่วง พบว่า ครั้วเรือนในพื้นที่ปลูกมะม่วง มีเนื้อที่ปลูกเฉลี่ย 2.28 ไร่ มีพื้นที่ได้รับความเสียหาย 3.50 ไร่ เนื่องจากพื้นที่น้ำท่วม และพบการระบาดของแมลงวันทอง มีผลผลิตที่ได้รับเฉลี่ย 410.00 กิโลกรัม/ไร่ โดยมีพ่อค้าเข้ามารับซื้อหน้าแปลง และจำหน่ายที่ตลาดนัด มีราคาขายเฉลี่ย 15.71 บาท/กิโกรัม โดยมีต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 2,566.67 บาท/ไร่ (3) มะพร้าว พบว่า ครั้วเรือนในพื้นที่ปลูกมะพร้าว มีเนื้อที่ปลูกเฉลี่ย 3.00 ไร่ มีผลผลิตที่ได้รับเฉลี่ย 600.00 กิโลกรัม/ไร่ โดยส่งให้กับร้านค้าประจำ มีราคาขายเฉลี่ย 15.00 บาท/กิโกรัม โดยมีต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 1,210.00 บาท/ไร่ (4) ขนุน พบว่า ครั้วเรือนในพื้นที่ปลูกขนุน มีเนื้อที่ปลูกเฉลี่ย 1.25 ไร่ มีผลผลิตที่ได้รับเฉลี่ย 525.00 กิโลกรัม/ไร่ โดยมีพ่อค้าเข้ามารับซื้อหน้าแปลง และจำหน่ายที่ตลาดนัด มีราคาขายเฉลี่ย 9.00 บาท/กิโกรัม โดยมีต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 1,750.00 บาท/ไร่ (5) ไข่

พบว่า ครั้วเรือนในพื้นที่ปลูกไผ่ มีเนื้อที่ปลูกเฉลี่ย 1.00 ไร่ มีผลผลิตที่ได้รับเฉลี่ย 1,500.00 กิโลกรัม/ไร่ โดยมีพ่อค้าเข้ามารับซื้อหน้าแปลง มีราคาขายเฉลี่ย 10.00 บาท/กิโลกรัม โดยมีต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 5,500.00 บาท/ไร่ (6) ยูคาลิปตัส พบว่า ครั้วเรือนในพื้นที่ปลูกยูคาลิปตัส มีเนื้อที่ปลูกเฉลี่ย 12.50 ไร่ มีผลผลิตที่ได้รับเฉลี่ย 1,600.00 กิโลกรัม/ไร่ โดยมีพ่อค้าเข้ามารับซื้อหน้าแปลง และส่งบริษัท มีราคาขายเฉลี่ย 1.20 บาท/กิโลกรัม โดยมีต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 2,500.00 บาท/ไร่ (7) ปาล์ม พบว่า ครั้วเรือนในพื้นที่ปลูกปาล์ม มีเนื้อที่ปลูกเฉลี่ย 7.00 ไร่ มีผลผลิตที่ได้รับเฉลี่ย 1,350.00 กิโลกรัม/ไร่ โดยมีพ่อค้าเข้ามารับซื้อหน้าแปลง มีราคาขายเฉลี่ย 5.00 บาท/กิโลกรัม โดยมีต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 2,000.00 บาท/ไร่ และ (8) ละมุด พบว่า ครั้วเรือนในพื้นที่ปลูกละมุด มีเนื้อที่ปลูกเฉลี่ย 0.20 ไร่ มีผลผลิตที่ได้รับเฉลี่ย 40.00 กิโลกรัม/ไร่ โดยมีพ่อค้าเข้ามารับซื้อหน้าแปลง มีราคาขายเฉลี่ย 25.00 บาท/กิโลกรัม โดยมีต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 1,000.00 บาท/ไร่

ตารางที่ 3 การเลี้ยงสัตว์บก และการเลี้ยงสัตว์น้ำของครั้วเรือนในพื้นที่รับประโยชน์ของโครงการฯ

ประเภท	จำนวน (ครั้วเรือน)	ร้อยละ	ต้นทุนการผลิต (บาท/ปี)	รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี)	กำไรจากการผลิต (บาท/ปี)
1. การเลี้ยงสัตว์บก					
ไก่พื้นเมือง	7	3.30	10,314.29	78,657.14	68,342.85
เป็ดเทศ	3	1.40	12,666.67	18,933.33	6,266.66
กระป๋อง	2	0.90	508,000.00	325,000.00	-183,000.00
ไก่ไข่	2	0.90	16,440.00	38,500.00	22,060.00
แพะ	1	0.50	2,000.00	25,000.00	23,000.00
รวม	15	7	549,420.96	486,090.47	-63,330.49
2. การเลี้ยงสัตว์น้ำ					
กุ้งก้ามกราม	14	6.60	478,957.14	723,047.86	244,090.72
ปลานิล	13	6.20	65,684.62	145,538.46	79,853.84
ปลาเบญจพรรณ	10	4.70	43,454.55	67,300.00	23,845.45
ปลาดุก	6	2.80	44,250.00	88,500.00	44,250.00
ปลาชี่สก	1	0.50	100,000.00	15,000.00	-85,000.00
รวม	44	20.80	732,346.31	1,039,386.32	307,040.01

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

3) จากตารางที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลการเลี้ยงสัตว์บก และการเลี้ยงสัตว์น้ำของครั้วเรือนในรอบปี 2566 ของครั้วเรือนในพื้นที่รับประโยชน์ของโครงการฯ พบว่า (1) ครั้วเรือนในพื้นที่รับประโยชน์ของโครงการฯ ร้อยละ 3.3 มีรายได้จากการเลี้ยงไก่พื้นเมือง เฉลี่ย 78,657.14 บาท/ปี รองลงมา ร้อยละ 1.40 มีรายได้จากการเลี้ยงเป็ดเทศ เฉลี่ย 18,933.33 บาท/ปี ร้อยละ 0.9 เท่ากัน มีรายได้จากการเลี้ยงกระป๋อง เฉลี่ย 325,000.00 บาท/ปีและรายได้จากขายไก่ไข่ เฉลี่ย 38,500.00 บาท/ปี และร้อยละ 0.5 มีรายได้จากการเลี้ยงแพะ เฉลี่ย 25,000 บาท/ปี ตามลำดับ โดยใช้ต้นทุนการเลี้ยงสัตว์บกเฉลี่ยรวมทั้งหมด 549,420.96 บาท/ปี มีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์บกเฉลี่ยรวมทั้งหมด 486,090.47 บาท/ปี และมีกำไรจากการเลี้ยงสัตว์บก -63,330.49 บาท/ปี และ (2) ค่าใช้จ่ายจากการเลี้ยงสัตว์น้ำ พบว่า ครั้วเรือนในพื้นที่รับประโยชน์ของโครงการฯ ร้อยละ 6.6 มีค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงกุ้งก้ามกราม เฉลี่ย 478,957.14 บาท/ปี รองลงมา ร้อยละ 6.2 มีค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงปลานิล เฉลี่ย 65,684.62 บาท/ปี ร้อยละ 4.7 มีค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงปลาเบญจ

พรรณ เฉลี่ย 43,454.55 บาท/ปี ร้อยละ 2.8 มีค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงปลาตก เฉลี่ย 44,250.00 บาท/ปี และร้อยละ 0.5 มีค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงปลาอีสุก เฉลี่ย 100,000.00 บาท/ปี ตามลำดับ โดยใช้ต้นทุนการเลี้ยงสัตว์น้ำเฉลี่ยรวมทั้งหมด 732,346.31 บาท/ปี มีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์น้ำเฉลี่ยรวมทั้งหมด 1,039,386.32 บาท/ปี และมีกำไรจากการเลี้ยงสัตว์น้ำเฉลี่ยรวมทั้งหมด 307,040.01 บาท/ปี ทั้งนี้

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการศึกษาความเป็นประโยชน์ของโครงการและข้อเสนอแนะของครัวเรือนในพื้นที่รับประโยชน์ของโครงการฯ มีข้อค้นพบดังนี้

ตารางที่ 4 ความเป็นประโยชน์ของโครงการและข้อเสนอแนะของครัวเรือนในพื้นที่รับประโยชน์ของโครงการฯ

ประเด็น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเป็นประโยชน์
1. ช่วยบรรเทาอุทกภัย	4.00	1.201	มาก
2. มีน้ำชลประทานในการเพาะปลูกพืชทั้งปี	3.91	1.246	มาก
3. ระบบสาธารณูปโภคดีขึ้น (ไฟฟ้า น้ำประปา ถนน)	3.90	1.116	มาก
4. ช่วยให้ผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้น	3.90	1.225	มาก
5. สามารถเพาะปลูกพืชได้หลากหลายชนิด	3.86	1.149	มาก
6. มีน้ำอุปโภคบริโภคเพียงพอ	3.75	1.248	มาก
7. มีแหล่งท่องเที่ยว/พักผ่อนเพิ่มขึ้น	3.27	1.254	ปานกลาง
8. มีแหล่งงานสำหรับรองรับแรงงานเพิ่มขึ้น/ลดการย้ายถิ่นของแรงงาน	3.16	1.224	ปานกลาง
9. มีรายได้จากการประมงในเขตพื้นที่อ่างเก็บน้ำ	2.96	1.445	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	3.63	1.234	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ความเป็นประโยชน์ของโครงการฯ ของครัวเรือนในพื้นที่รับประโยชน์ของโครงการฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$) โดยมีความเป็นประโยชน์ในระดับมาก 6 ประเด็น โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ช่วยบรรเทาอุทกภัย ($\bar{X} = 4.00$) รองลงมา มีน้ำชลประทานในการเพาะปลูกพืชทั้งปี ($\bar{X} = 3.91$) ช่วยให้ผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 3.90$) ระบบสาธารณูปโภคดีขึ้น (ไฟฟ้า น้ำประปา ถนน) ($\bar{X} = 3.90$) สามารถเพาะปลูกพืชได้หลากหลายชนิด ($\bar{X} = 3.86$) มีน้ำอุปโภคบริโภคเพียงพอ ($\bar{X} = 3.75$) ตามลำดับ โดยมีความเป็นประโยชน์ในระดับปานกลาง 3 ประเด็น โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ มีแหล่งท่องเที่ยว/พักผ่อนเพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 3.27$) รองลงมา มีแหล่งงานสำหรับรองรับแรงงานเพิ่มขึ้น/ลดการย้ายถิ่นของแรงงาน ($\bar{X} = 3.16$) และมีรายได้จากการประมงในเขตพื้นที่อ่างเก็บน้ำ ($\bar{X} = 2.96$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการวิจัย พบว่า ครัวเรือนเกษตรกรปลูกข้าวนาปี ช่วงเดือนที่ปลูก ร้อยละ 23.2 ปลูกเดือนเมษายน ช่วงเดือนที่เก็บเกี่ยว ร้อยละ 26.5 เก็บเกี่ยวเดือนสิงหาคม อย่างไรก็ตามเมื่อทำการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกข้าวนาปีของเกษตรกรพบว่า ได้รับผลผลิตเฉลี่ย 593.65 กิโลกรัม/ไร่ มีราคาขาย เฉลี่ย 8.19 บาท/กิโลกรัม กำไรสุทธิเฉลี่ย 751.54 บาท/ไร่ และมีต้นทุนการผลิตข้าวเฉลี่ย 4,110.45 บาท/ไร่ เมื่อเปรียบเทียบกับกับงานวิจัยของ Lerdkanjanaporn (2023) รายงานว่า การปลูกข้าวนาปีทางภาคเหนือ อำเภอมะเข จังหัดพะเยา โดยปลูกข้าวพันธุ์หอมมะลิ 105 มีกำไรสุทธิเฉลี่ย 2,742.01 บาท/ไร่ และมีต้นทุนการผลิตข้าวเฉลี่ย 2,840.22 บาท/ไร่ แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีความสามารถในการควบคุมต้นทุนการผลิตข้าวนาปีได้ดีกว่า เกษตรกรในพื้นที่

โครงการอ่างเก็บน้ำคลองหลวง รัชชโลทร อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดชลบุรี ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเกษตรกรรมให้มีความสามารถในการลดต้นทุนในการผลิตข้าวปี ตลอดจนการส่งเสริมให้เกษตรกรเปลี่ยนแปลงมาปลูกข้าวพันธุ์ที่ให้ผลตอบแทนสูงขึ้น และเหมาะสมกับพื้นที่

2. การวิเคราะห์ความเป็นประโยชน์ของโครงการฯ พบว่า ครั้วเรือนในพื้นที่โครงการอ่างเก็บน้ำคลองหลวง รัชชโลทร อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดชลบุรี มีความคิดเห็นต่อความเป็นประโยชน์ของโครงการฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อย่างไรก็ตามกรมทรัพยากรน้ำ (Department of Water Resource, 2020) อธิบายถึงการประเมินและจัดอันดับ คุณค่า มูลค่าทางเศรษฐกิจ และศักยภาพของพื้นที่ชุ่มน้ำแต่ละแห่ง ต้องพิจารณาถึงสำคัญทั้ง 3 มิติ ประกอบด้วย 1) เพื่อรักษาระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ 2) เพื่อการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ และ 3) เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่น ทั้งนี้ ควรคำนึงถึงทั้งประโยชน์ทางตรงและทางอ้อมในการใช้พื้นที่ นอกจากนั้น ต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่ต้องเกิดขึ้นจากการจัดการทรัพยากรน้ำด้วยเทคโนโลยีและการสื่อสาร ICT and Big DATA เพื่อรวบรวมข้อมูลจากทุกหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ มาปรับใช้ในการสร้างการรับรู้ให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรที่มีทรัพยากรน้ำ เป็นปัจจัยสำคัญในการทำเกษตร ผสมกับการเข้าถึงข้อมูลสามารถเข้าถึงได้หลายช่องทาง และรวดเร็ว จะทำให้มีการบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น และเพิ่มศักยภาพการผลิตภาคการเกษตรให้มากยิ่งขึ้น (Royal Irrigation Department, 2023)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะในจังหวัดชลบุรี ซึ่งถ้าหากมีการศึกษาครั้งต่อไปควรจะนำการศึกษาในพื้นที่อื่นมาทำการเปรียบเทียบด้วย เพื่อทราบถึงความแตกต่างของสภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ที่มีอ่างเก็บน้ำ จึงสามารถนำผลมากำหนดทิศทางการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนได้อย่างถูกต้อง

2. ในการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ครั้วเรือนในพื้นที่รับประโยชน์ขาดทุนจากการเลี้ยงสัตว์บก 63,330.49 บาท/ปี ซึ่งตัวเลขที่แสดงถึงการขาดทุนมาจากการเลี้ยงกระบือ อย่างไรก็ตามเกษตรกรไม่ได้มีการขาดทุนจากการเลี้ยงกระบือ เนื่องจากเกษตรกรมีการลงทุนที่สูงกับพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์กระบือในระยะแรก จึงต้องมีการวัดผลกำไรการเลี้ยงกระบือในระยะยาว

3. ในการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ครั้วเรือนในพื้นที่รับประโยชน์ขาดทุนจากการเลี้ยงปลาอีสก 85,000.00 บาท/ปี ซึ่งเกษตรกรไม่ได้มีการขาดทุนจากการเลี้ยงปลาอีสก เนื่องจากในช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลกับเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีการคัดขนาดปลาอีสกเพื่อจำหน่ายไปบางส่วน จึงไม่ได้จำหน่ายปลาอีสกทั้งหมดในครั้งเดียว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ต้นทุนผลตอบแทนในการผลิตข้าว จากการศึกษาพบว่า การผลิตข้าวมีต้นทุนในการผลิตที่สูง รวมถึงครั้วเรือนในพื้นที่รับประโยชน์มีความต้องการการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐในการอบรมให้ความรู้และทักษะด้านการผลิตทางการเกษตร ดังนั้น จึงควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์ต้นทุนผลตอบแทนเพื่อหาสาเหตุของต้นทุนในการผลิตที่สูง ที่นำไปสู่การกำหนดแนวทางการลดต้นทุนในการผลิตของครั้วเรือนเกษตรกรได้อย่างเหมาะสม

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับการรวมกลุ่มครั้วเรือนเกษตรกร จากการศึกษาพบว่า ครั้วเรือนในพื้นที่รับประโยชน์มีความต้องการการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐในการพัฒนาเศรษฐกิจของประชากรในพื้นที่มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น และต้องการพัฒนาพื้นที่โครงการฯ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้น จึงควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนากลุ่มอาชีพแปรรูปสินค้าเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่า รวมถึงการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในอนาคต

3. ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาเชิงลึกถึงปัญหาที่พบจากการศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคม โครงการอ่างเก็บน้ำคลองหลวง รัชชโลทร อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดชลบุรี ปี 2566

บรรณานุกรม

- Department of Water Resource. (2020). *Criteria and Measures for Sustainable Conservation and Restoration of Wetlands*. Bangkok: Office of Water Conservation and Restoration.
- Royal Irrigation Department. (2023). *Mobile application*. Retrieved December 28, 2023, from <https://ict.rid.go.th/index.php/th/application>
- Office of the National Water Resources. (2023). *Water Situation Report*. Retrieved February 28, 2023, from <http://www.onwr.go.th/>
- Thai Post. (2019). *The Khlong Luang Rachalothorn Reservoir: From the King River to live well for farmers - EEC*. Retrieved February 28, 2023, from <https://www.thaipost.net/main/detail/51997>
- Lerdkanjanaporn, S. (2023). Cost and Return on Rain-fed Rice by Large Agricultural Land Plot in Mae Jai District, Phayao Province. *Journal of Agricultural Research and Extension*, 40(1), 130–138.